

**Opinia Komisji Weneckiej w sprawie w sprawie europejskich norm
regulujących status sędziów
przyjęta w dniu 14 października 2024 r. (CDL-AD(2024)029)**

Komisja zauważyła, że w wyroku pilotażowym w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce, ETPCz stwierdził, że zakres międzynarodowego zobowiązania nie ogranicza się do reformy wadliwej KRS, ale obejmuje również „odniesienie się do statusu wszystkich sędziów powołanych w ramach wadliwej procedury” (*pkt. 11 Opinii Komisji Weneckiej*).

Komisja podkreśliła, że ETPCz wskazał, że Polska ma międzynarodowy obowiązek podjęcia „szybkich działań” (*pkt. 11 Opinii Komisji Weneckiej*).

Komisja Wenecka uważa, że kwestię sposobu postępowania z sędziami, którzy zostali powołani w drodze wadliwej procedury, należy postrzegać przede wszystkim w kontekście zobowiązania Polski do wykonywania wyroków ETPCz (*pkt. 47 Opinii Komisji Weneckiej*).

Polska ma swobodę wyboru środków, za pomocą których wywiąże się ze swoich zobowiązań wynikających z wykonania wyroków strasburskiego Trybunału, o ile środki te są zgodne z Konwencją Europejską, prawem krajowym i ogólnymi wymogami praworządności (*pkt. 47 Opinii Komisji Weneckiej*).

W oparciu o zasadę podziału władzy Komisja Wenecka uważa, że nie można stwierdzić w drodze ustawy, że wszystkie nominacje dokonane przez KRS w określonych ramach czasowych są nieważne (*pkt. 49 Opinii Komisji Weneckiej*).

Komisja zauważa, że ani istniejące wyroki ETPC i TSUE, ani orzeczenia polskiego Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego nie doprowadziły do unieważnienia *ex tunc* decyzji o powołaniach podjętych przez KRS (*pkt. 49 Opinii Komisji Weneckiej*).

Komisja Wenecka uważa ponadto, że całkowite unieważnienie *ex tunc* wszystkich uchwał polskiej KRS nie wpisuje się w koncepcję praworządności, ponieważ m.in. nie spełniałoby testu proporcjonalności (*pkt. 49 Opinii Komisji Weneckiej*).

Komisja Wenecka uważa, że osoby powołane na stanowiska sędziowskie powinny mieć prawo do ubiegania się o kontrolę sądową przeciwko unieważnieniu ich nominacji lub awansu, w przypadku, gdy decyzje o unieważnieniu nie są podejmowane przez organ sądowy. Procedura ta niekoniecznie musiałaby mieć skutek zawieszający (*pkt. 51 Opinii Komisji Weneckiej*).

Nie wystarczy, aby sędzia po zakończeniu procedury oceny mógł uczestniczyć w nowym procesie konkursowym. Nie można tego uznać za wystarczające do zapewnienia prawa do rzetelnego procesu i nie jest to równoważne z sądowym środkiem odwoławczym (*pkt. 52 Opinii Komisji Weneckiej*).

Chociaż stabilne stanowisko sędziów jest ważnym aspektem praworządności i niezależności sądownictwa, mogą zaistnieć okoliczności, w których przeniesienie sędziego na inne stanowisko jest nieuniknione. Jednak rozwiązania przejściowe, które mogą być potrzebne do zabezpieczenia funkcjonowania sądownictwa w okresie oceny uchwał w sprawie powołania przez KRS, muszą być otoczone odpowiednimi gwarancjami (*Pkt. 53 Opinii Komisji Weneckiej*).

Komisja Wenecka uważa, że w zależności od procedury krajowej mającej zastosowanie do środków odwoławczych, należy wprowadzić (niektóre) z poniższych zabezpieczeń, aby zagwarantować odpowiednią równowagę między zasadami sądu ustanowionymi przez prawo jako element rzetelnego procesu i *res judicata* jako element pewności prawnej (*Pkt. 54 Opinii Komisji Weneckiej*).

Komisja Wenecka zaleca, aby strony postępowania mogły podnosić warunkowo nieważność orzeczenia sądowego w poniższych sytuacjach:

- tylko w przypadku decyzji sądowych wobec których nie można wykorzystać zwyczajnych środków zaskarżenia;
- powołani się na nieważność w określonych ramach czasowych;
- tylko wtedy, gdy towarzyszy im twierdzenie o wpływie na konkretną procedurę;
- jedynie w odniesieniu do postępowań, w których strony w tym czasie skarżyły się na udział sędziego, który został powołany w procedurze zagrażającej niezawisłości sędziowskiej, przynajmniej od wyroku ETPC w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce* (*Pkt. 54 Opinii Komisji Weneckiej*).

PODSUMOWANIE

Wprowadzone przez Polskę rozwiązanie musi:

- odnosić się do statusu „wszystkich” sędziów powołanych w wadliwej procedurze;
- skutki wadliwej procedury w odniesieniu do danego urzędu nie powinny być przeprowadzana przez organ kontrolowany przez Rząd, a jeśli nie byłaby przeprowadzana przez organ sądowy, musi być dostępna kontrola sądowa.
- ocena musi być przeprowadzona na podstawie wcześniej ustalonych kryteriów i procedur (w tym elementy rzetelnego procesu sądowego);
- ocena i wynikające z niej konsekwencje powinny być zawsze zgodne z zasadą proporcjonalności wymagającą pewnej formy indywidualnej oceny; pewna forma oceny z odwołaniem do grup nominacji (uwzględniających – tam, gdzie koniecznie – indywidualne okoliczności powołania lub awansu) byłaby potrzebna;
- mechanizm musi być odpowiedni do dość szybkiego rozstrzygnięcia tej kwestii (*pkt. 48 Opinii Komisji Weneckiej*).